

LEGAL INSIGHT

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΤΑΓΗ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 655/2014 ΤΗΣ Ε.Ε.

Χρήστος
Παρασκευόπουλος-
Κόλιας LL.M., M.Sc.

Το παρόν σημείωμα σκιαγραφεί τη διαδικασία προληπτικής δέσμευσης τραπεζικών λογαριασμών σε άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με σκοπό τη διευκόλυνση της διασυνοριακής είσπραξης απαιτήσεων, η οποία καθιερώνεται με τον Κανονισμό 655/2014 και τίθεται σε εφαρμογή στις 18 Ιανουαρίου 2017.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2016

Στις 18 Ιανουαρίου 2017 τίθεται σε εφαρμογή ο Κανονισμός 655/2014 περί της διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής δέσμευσης λογαριασμού προς διευκόλυνση της διασυνοριακής είσπραξης οφειλών σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Ήδη από τον τίτλο του, αλλά και τις αιτιολογικές του σκέψεις, καθίσταται σαφές ότι αποσκοπεί στη δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού είσπραξης απαιτήσεων σε διασυνοριακές διαφορές. Είναι προφανές ότι κομβικό σημείο για την λειτουργία της κοινής αγοράς, είναι και η δυνατότητα αποτελεσματικής εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων, ιδίως σε περιπτώσεις χρηματικών διαφορών. Παράλληλα, το αμεσότερο μέσο ικανοποίησης μιας χρηματικής απαίτησης είναι τελικά η κατάσχεση του ποσού κατ' ευθείαν σε κάποιο πιστωτικό ίδρυμα, ώστε να αποφεύγονται οι συνήθως πολυδάπανες και χρονοβόρες στις περισσότερες δικαιοδοσίες, διαδικασίες αναγκαστικής εκποίησης άλλων περιουσιακών στοιχείων.

Όμως, από τη μία το γενικώς ισχύον τραπεζικό απόρρητο, από την άλλη οι δυνατότητες που παρέχει σήμερα το τραπεζικό σύστημα για την κυριολεκτικά εντός λίγων ωρών μεταφορά κεφαλαίων, καθιστά ιδιαίτερα δυσχερή την ανεύρεση τραπεζικών καταθέσεων του οφειλέτη. Ιδίως δε στις περιπτώσεις που ο δανειστής επιχειρεί την αναγκαστική εκτέλεση μιας απόφασης σε άλλο κράτος μέλος, όσο και αν ο Κανονισμός 1215/2012 διευκόλυνε τη σχετική διαδικασία, θα πρέπει να μεσολαβήσει ένα στάδιο ενημέρωσης του προσώπου κατά του οποίου στρέφεται, με αποτέλεσμα ο τελευταίος να δύναται κατά κανόνα να αποκρύψει τις τραπεζικές του καταθέσεις. Ο Κανονισμός 655/2014 φαίνεται να διαμορφώνει ένα σύστημα δέσμευσης των τραπεζικών λογαριασμών σε κράτη μέλη της Ε.Ε. που αντιμετωπίζει και τα τρία αυτά προβλήματα, μέσω μιας ενωσιακής διαδικασίας με την οποία ο δανειστής μπορεί να ζητά την έκδοση ευρωπαϊκής διαταγής δέσμευσης λογαριασμού, η οποία αποτρέπει το ενδεχόμενο να τεθεί σε κίνδυνο η επακόλουθη εκτέλεση της απαίτησης του δανειστή μέσω μεταφοράς ή ανάληψης καταθέσεων.

Αρχικά η εν λόγω διαδικασία είναι αυτοτελής σε σχέση με τα προβλεπόμενα από το κάθε εθνικό δίκαιο ασφαλιστικά μέτρα. Δηλαδή ο δανειστής μιας αστικής ή εμπορικής απαίτησης, μπορεί να ακολουθήσει τη διαδικασία του Κανονισμού ανεξάρτητα από οποιαδήποτε άλλη πρόβλεψη περί ασφαλιστικών μέτρων, τόσο στο κράτος του, όσο και σε αυτό που βρίσκεται ο προς δέσμευση λογαριασμός. Προϋπόθεση βεβαίως εφαρμογής της διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής δέσμευσης λογαριασμού είναι η υπόθεση να είναι διασυνοριακή, δηλαδή ο τραπεζικός λογαριασμός ή οι τραπεζικοί λογαριασμοί που πρέπει να δεσμευτούν βάσει της διαταγής δέσμευσης τηρούνται σε κράτος μέλος διαφορετικό από α) το κράτος μέλος του δικαστηρίου στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση της διαταγής δέσμευσης ή β) το κράτος μέλος της κατοικίας του δανειστή.

Ως προς το χρόνο κατά τον οποίο μπορεί να ζητηθεί η έκδοση διαταγής δέσμευσης, αυτός μπορεί να είναι μετά την έκδοση δικαστικής απόφασης ή την απόκτηση άλλου εκτελεστού τίτλου, αλλά και προτού ο δανειστής κινήσει διαδικασία σε κράτος μέλος κατά του οφειλέτη ως προς την κυρία υπόθεση ή σε οιοδήποτε στάδιο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας έως την έκδοση της απόφασης, **άρα ακόμη και πριν ο οφειλέτης λάβει με οποιοδήποτε τρόπο γνώση ότι ο δανειστής πρόκειται να στραφεί εναντίον του.**

Ουσιαστική προϋπόθεση της χορήγησης της διαταγής δέσμευσης είναι η προσκόμιση από το δανειστή επαρκών αποδείξεων, περί της ύπαρξης επείγουσας ανάγκης δέσμευσης του λογαριασμού, λόγω πραγματικού κινδύνου ότι, χωρίς το μέτρο αυτό, η επακόλουθη εκτέλεση της απαίτησης του δανειστή κατά του οφειλέτη θα εμποδιστεί ή θα καταστεί σημαντικά δυσκολότερη. Όταν ο δανειστής δεν έχει ακόμη επιτύχει σε κράτος μέλος την έκδοση δικαστικής απόφασης, ο δανειστής προσκομίζει επίσης επαρκείς αποδείξεις περί της βασιμότητας της απαίτησής του. **Ακολουθείται μάλιστα η ex parte διαδικασία (διαδικασία άνευ κλητεύσεως του αντιδίκου), με συνέπεια ο οφειλέτης να μην ειδοποιείται σχετικά με την αίτηση για διαταγή δέσμευσης ούτε να καλείται σε ακρόαση πριν από την έκδοση της διαταγής.** Η δε απόφαση εκδίδεται ταχύτατα, εντός το πολύ 10 εργασίμων ημερών.

Αρμόδιο δικαστήριο για την υποβολή της αίτησης είναι στην περίπτωση που δεν έχει εκδοθεί ακόμη δικαστική απόφαση, αυτό που έχει κατά των γενικών κανόνες διεθνή δικαιοδοσία και στην περίπτωση που ο δανειστής έχει στη διάθεσή του εκτελεστό τίτλο, τα δικαστήρια του κράτους μέλους έκδοσης του εκτελεστού τίτλου. Σε περίπτωση δε που ο οφειλέτης είναι καταναλωτής, εισάγεται ευνοϊκή για αυτόν διάταξη και αρμοδιότητα έχουν μόνο τα δικαστήρια του κράτους μέλους της κατοικίας του.

Πέραν τούτων, στο άρθρο 14 του Κανονισμού εισάγεται ο πυρήνας της νομικής του καινοτομίας και της αποτελεσματικότητάς της διαδικασίας της ευρωπαϊκής διαταγής δέσμευσης λογαριασμού, η αντιμετώπιση του τραπεζικού απορρήτου, της βασικής οδού διαφυγής του οφειλέτη. **Συγκεκριμένα, δημιουργείται ένα σύστημα διοικητικών αρχών στα κράτη μέλη, οι οποίες είναι αρμόδιες να πληροφορούν τα δικαστήρια στα οποία εκκρεμεί αίτηση του Κανονισμού περί των τραπεζικών καταθέσεων που διαθέτει ο οφειλέτης.** Έτσι, αν το

δικαστήριο πιθανολογήσει ότι ο οφειλέτης τηρεί έναν ή περισσότερους λογαριασμούς σε τράπεζα συγκεκριμένου κράτους μέλους, αλλά ο δανειστής δεν γνωρίζει ούτε την επωνυμία και/ή τη διεύθυνση της τράπεζας ούτε τον IBAN, τον BIC ή άλλον τραπεζικό αριθμό ο οποίος να επιτρέπει τον προσδιορισμό της τράπεζας, μπορεί να ζητήσει από την αρχή πληροφόρησης του κράτους μέλους εκτέλεσης τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον προσδιορισμό της τράπεζας ή των τραπεζών και του λογαριασμού ή των λογαριασμών του οφειλέτη. Στην περίπτωση δε που ο δανειστής δεν διαθέτει ακόμη δικαστική απόφαση, θα πρέπει επιπλέον να αποδείξει ότι το ποσό που θα δεσμευθεί είναι σημαντικό υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις και ότι η μη δέσμευση του ποσού μπορεί να οδηγήσει σε ουσιώδη επιδείνωση της χρηματοοικονομικής κατάστασής του.

Η διαταγή δέσμευσης αναγνωρίζεται χωρίς οποιαδήποτε άλλη διαδικασία στο κράτος μέλος που βρίσκεται ο λογαριασμός και εκτελείται κατά το εθνικό δίκαιο του κράτους αυτού άμεσα. **Η τράπεζα στην οποία απευθύνεται η διαταγή την εκτελεί επίσης άμεσα και δεσμεύει απευθείας λογαριασμούς του οφειλέτη έως του ποσού της διαταγής.** Κατόπιν, εντός τριών εργάσιμων ημερών μετά την εκτέλεση της διαταγής δέσμευσης, η τράπεζα ή άλλος αρμόδιος για την εκτέλεση της διαταγής φορέας στο κράτος μέλος εκτέλεσης εκδίδει δήλωση, στην οποία αναφέρει αν και σε ποια έκταση δεσμεύθηκαν τα ποσά του ή των λογαριασμών του οφειλέτη και, αν ναι, την ημερομηνία εκτέλεσης της διαταγής.

Η διαταγή δέσμευσης, τα έγγραφα βάσει των οποίων εκδόθηκε και η δήλωση της τράπεζας επιδίδονται στον οφειλέτη α) αν κατοικεί στο κράτος μέλος έκδοσης της διαταγής εντός τριών εργάσιμων ημερών μετά την ημέρα παραλαβής της δήλωσης από την οποία προκύπτει δέσμευση ποσών, β) αν κατοικεί σε κράτος μέλος διαφορετικό του κράτους μέλους έκδοσης της διαταγής, το δικαστήριο έκδοσης ή ο δανειστής, αναλόγως του ποιος είναι υπεύθυνος για την επίδοση στο κράτος μέλος προέλευσης, διαβιβάζει εντός της τρίτης εργάσιμης ημέρας από την παραλαβή της δήλωσης τα ως άνω έγγραφα στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους της κατοικίας του οφειλέτη. Αυτή η αρχή λαμβάνει αμελλητί τα αναγκαία μέτρα για την επίδοση των εγγράφων στον οφειλέτη κατά το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει την κατοικία του ο οφειλέτης και γ) αν κατοικεί σε τρίτο κράτος, η επίδοση πραγματοποιείται σύμφωνα με τους κανόνες διεθνούς επίδοσης που ισχύουν στο κράτος μέλος έκδοσης της διαταγής.

Τέλος, ο Κανονισμός στα άρθρα 33-35 προβλέπει τα ειδικά ένδικα βοηθήματα που παρέχονται στον οφειλέτη κατά της διαταγής δέσμευσης και της διαδικασίας εκτέλεσής της. Συνοπτικά, ο οφειλέτης μπορεί να ζητήσει αφενός την ανάκληση ή μεταρρύθμιση της διαταγής για τους λόγους που περιοριστικά αναφέρονται στο άρθρο 33 και αφορούν είτε σφάλματα της διαδικασίας είτε την ουσία της απαίτησης, αφετέρου σύμφωνα με το άρθρο 34 τον περιορισμό ή την άρση της δέσμευσης για παρόμοιους με το άρθρο 33 λόγους. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 35 η μεταβολή των περιστάσεων βάσει των οποίων εκδόθηκε η διαταγή παρέχει στον οφειλέτη, στον δανειστή, αλλά και στο δικαστήριο που την εξέδωσε εφόσον αυτό επιτρέπεται από το εθνικό του δίκαιο, τη δυνατότητα μεταρρύθμισης ή ανάκλησης της διαταγής. Όπως και σε κάθε

περίπτωση διεθνούς εκτέλεσης η αντίθεση της εκτέλεσης της διαταγής στη δημόσια τάξη του κράτους μέλους εκτέλεσης, οδηγεί στην άρση της δέσμευσης.

Συνοψίζοντας τα βασικά χαρακτηριστικά της ιδιαίτερης αυτής διαδικασίας δια ενός πρακτικού παραδείγματος, ένας κάτοικος της Ελλάδας, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που διατηρεί μια αστική ή εμπορική απαίτηση κατά οποιουδήποτε άλλου προσώπου, ακόμη και αν αυτό κατοικεί επίσης στην Ελλάδα, παρέχοντας τέτοιες αποδείξεις, ώστε να πιθανολογηθεί από το δικαστήριο ότι ο οφειλέτης του διατηρεί κατάθεση σε τράπεζα κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, **μπορεί να επιτύχει τη δέσμευση της κατάθεσης ακόμη και αν δεν έχει συγκεκριμένα στοιχεία σχετικά με την τράπεζα και τους λογαριασμούς.** Τούτο δε με μια ταχύτατη διαδικασία, που ολοκληρώνεται εντός ελάχιστων εργασίμων ημερών, ακόμη και πριν ασκήσει τακτική αγωγή και χωρίς ο οφειλέτης του να λάβει γνώση μέχρι την πραγματοποίηση της δέσμευσης. Πέραν της προφανούς διευκόλυνσης που παρέχει η εν λόγω διαδικασία στη λειτουργία της κοινής αγοράς και των διασυνοριακών συναλλαγών στην Ε.Ε., **ιδίως για την Ελλάδα -που δισεκατομμύρια ευρώ μετακινήθηκαν τα τελευταία χρόνια από τις ελληνικές τράπεζες σε πιστωτικά ιδρύματα κυρίως κρατών μελών της Ε.Ε. με συνέπεια τη δόλια απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων-** η ευρωπαϊκή διαταγή δέσμευσης θα αποτελέσει εντός λίγων μηνών ένα «υπερόπλο» στα χέρια κάθε λογής δανειστών από επιχειρήσεις μέχρι και εργαζόμενους.